

बाल संगालो

शाल ँंगालो

दृष्टान्त चित्र
टार्जन राई

यो किताब
पुस्तकालय प्रयोजनका लागि हो ।
बिक्री गर्न पाइने छैन ।

नेपाल सरकार
शिक्षा मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

प्रकाशक : नेपाल सरकार
शिक्षा मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिसी, भक्तपुर

© प्रकाशकमा

परिमार्जित संस्करण : २०७३

अमेरिकी अन्तर्राष्ट्रिय विकास नियोग (युएसएआइडी) को सहयोगमा यो सन्दर्भ सामग्री प्रकाशन भएको हो। यसमा समाविष्ट सामग्रीको जिम्मेवारी प्रकाशकमा निहित छ। यसमा रहेका सामग्रीले युएसएआइडी र अमेरिकी सरकारको अवधारणालाई प्रतिनिधित्व गर्दैनन्।

हाम्रो भनाइ

बाल बालिकाको पठन सिप बढाउन, मनोरञ्जन प्रदान गर्न, मानसिक र बौद्धिक विकासका लागि सिकाइ सम्बद्ध सन्दर्भ सामग्रीहरूको महत्त्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । सन्दर्भ सामग्रीले बाल बालिकालाई अध्ययनशील बनाउनका साथै पढाइ सिप विकास गरी पाठ्य पुस्तकमा भएका विषय वस्तु ग्रहण गर्नसमेत मदत गर्छ ।

पाठ्यक्रम विकास केन्द्रद्वारा राष्ट्रिय प्रारम्भिक कक्षा पढाइ कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने क्रममा यो सन्दर्भ सामग्रीलाई अद्यावधिक गरी युएसएआइडीको आर्थिक सहयोगमा प्रकाशनमा ल्याइएको हो । प्रस्तुत सन्दर्भ सामग्री कक्षा १ देखि ३ सम्मका विद्यार्थीहरूका लागि उपयोगी हुने गरी विकास गरिएको छ तापनि आवश्यकतानुसार जुनसुकै कक्षामा पनि प्रयोग गर्न सकिने छ ।

प्रस्तुत सामग्री शिक्षकहरूले सबै बाल बालिकाहरूलाई पढ्ने मौका दिई आपसमा छलफलसमेत गराई उनीहरूको पठन सिप विकासमा सहयोग गर्नुहुने छ भन्ने अपेक्षा गरिएको छ । अन्त्यमा यस सामग्रीका सम्बन्धमा प्राप्त हुने सुझाव एवम् प्रतिक्रियाका लागि पाठ्यक्रम विकास केन्द्र सदैव स्वागत गर्दछ ।

विषय सूची

क्र.स.	शीर्षक	पृष्ठ सङ्ख्या	क्र.स.	शीर्षक	पृष्ठ सङ्ख्या
१.	पत्ता लगाऊ	५	२५.	शब्द पहेली	२९
२.	गाउँखाने कथा	६	२६.	हँस्यौली	३०
३.	शब्द पहेली	७	२७.	चित्रकथा	३१
४.	हँस्यौली	८	२८.	पत्ता लगाऊ	३२
५.	चित्रकथा	९	२९.	गाउँ खाने कथा	३३
६.	गाउँखाने कविता	१०	३०.	शब्दपहेली	३४
७.	फरक छुट्याऊ	११	३१.	शब्दपहेली (गणित)	३५
८.	चित्र बनाऊ	१२	३२.	हँस्यौली	३६
९.	थाहा पाइराखौँ	१३	३३.	गणितको रमाइलो खेल	३७
१०.	गजब छ बा	१४	३४.	दिमाग खियाऊ	३८
११.	गणितको रमाइलो खेल	१५			
१२.	पत्याउनै गारो	१६			
१३.	पत्ता लगाऊ	१७			
१४.	गाउँखाने कथा	१८			
१५.	शब्द पहेली	१९			
१६.	हँस्यौली	२०			
१७.	चित्रकथा	२१			
१८.	केही घरेलु उपचार	२२			
१९.	फरक छुट्याऊ	२३			
२०.	चित्र बनाऊ	२४			
२१.	थाहा पाइराखौँ	२५			
२२.	गजब छ बा	२६			
२३.	पत्ता लगाऊ	२७			
२४.	गाउँखाने कथा	२८			

पत्ता लगाऊ

तल सार्क मुलुकको नाम दिइएको छ । ती मुलुकको राजधानी पत्ता लगाऊ :
नेपाल, भारत, श्रीलङ्का, अफगानिस्तान, बङ्गलादेश, पाकिस्तान, माल्दिभ्स, भुटान

डाँ	मा	ठ	न	याँ	दि	ल्ली	न
को	म्पु	का	मा	ल	ल्ली	याँ	ल्ली
म्बो	पु	इ	स्ला	मा	वा	द	का
ल	र	स्ला	ढा	का	ठ	ले	बु
वा	मा	ले	ल	ठ	द	थि	ल
मा	स्ला	द	द	मा	का	मा	म्पु
पु	र	का	दि	डाँ	न	वा	डाँ
ढा	थि	ल्ली	को	ल	म्बो	याँ	मा

शब्दजाल सम्बन्धी जानकारी :	आफूलाई जाँचौँ :
१. पत्ता लागेका राजधानीको नाममा बुझिने गरी घेरा हाल ।	१० मिनेटमा सक्ने - अति प्रतिभाशाली
२. घेरा हाल्दा रेखाहरू तल माथि, दायाँ बायाँ, माथि तल र छड्के जसरी पनि गर्न सकिन्छ ।	१५ मिनेटमा सक्ने - प्रतिभाशाली
	२० मिनेटमा सक्ने - सामान्य
	२० मिनेटभन्दा बढी लगाउने- कमजोर

शब्द पहेली

तलका खाली कोठामा मिल्ने शब्द राख :

१०	१		२			३
	११	४				
५				१२	६	
	७		८			९
	१३					
१४				१५		

ठाडो:

१. रातको समयमा रुख, पातमा पैदा हुने ससाना पानीका थोप्ला
२. सरकारी दस्तुर
३. मुक्तिक्षेत्रबाट बहने नदी
४. जुटमिल भएको जिल्ला
५. सुदूर पूर्वको समथर जिल्ला
६. नेपालको उत्तरतर्फको छिमेकी देश
७. प्यूठान - दाङ जिल्लाको प्रमुख नदी
८. डोल्पा र रुकुम जिल्लाको मुख्य नदी
९. गोसाइँकुण्ड मूल भएको नदी

तेस्रो:

२. कहानी विशेष
८. जम्मा हुने काम
१०. नेपालको सबैभन्दा ठुलो नदी
११. कोसी नदीको एक प्रमुख सहायक नदी
१२. पूर्वी सीमा छुट्याउने नदी
१३. पाँच सेर बराबरको तौल
१४. पोखरामा जमिनमुनि धस्सिएर बग्ने नदी
१५. नेपालको सबैभन्दा लामो नदी

१३. पहेली	१२. सही	११. तमोर	१०. कर्णाली	१२. सेती २. कथा उत्तर: (सही)
१५. कथा	१४. मोरङ	१३. खिरी	१२. कर्णाली	११. सीमा १. सीमा उत्तर: (सही)

हँस्यौली

एउटा विद्यार्थीलाई अङ्ग्रेजी शिक्षकले अर्थ घोकाएछन्, “माइ हेड माने मेरो टाउको ।” घरमा पुग्दा उसले त्यो बिर्सैछ र आफ्नो बाबुलाई सोधेछ, “बुबा माइ हेड माने के हो ?” बुबाले उत्तर दिन्छन्, “मेरो टाउको” भोलिपल्ट हेड सरले त्यही विद्यार्थीलाई सोधेछन्, “भन त माइ हेड माने के हो ?”

उसले उत्सुकतापूर्वक भने छ, “माइ हेड माने स्कुलमा सरको टाउको, घरमा बुबाको टाउको सर ।”

... ..

सरले वचन पढाइसके पछि रमेशले खुसुक्क महेशसँग सोधेछ, “महेश ! पाइन्ट चाहिँ कुन वचन हो नि ?” रमेशले तुरुन्तै जवाफ दिएछ, “माथि माथि एक वचन, तल चाहिँ बहु वचन ।”

... ..

एउटा अल्छी विद्यार्थीलाई नेपाली शिक्षकले हकारेछन्, “बदमास् ! गृहकार्य गर्दैनस्!” ऊ चुप लागेछ । अर्को पिरयड पढाउँदा अङ्ग्रेजी

शिक्षकले पनि हकारेछन्, “यु नट्टी ब्वाइ... !” यसपटक पनि ऊ चुप लागेछ ।

तेस्रो पिरियडमा गणित शिक्षक कक्षामा पसेछन् । सर कक्षामा पस्नेबित्तिकै उसले भनेछ, “सर, मलाई नेपाली सरले नेपालीमा गाली गर्नुभयो, अङ्ग्रेजी सरले अङ्ग्रेजीमा हकार्नुभयो, तपाइँ पनि गणितमा हकार्नुहोस् न ।”

गणित शिक्षक पड्केछन्, “दुई पैसाका चारसौ बिस, बार सत्ताइस कुरा गर्छस् ! तेरो बत्तिस दाँत भार्दिऊँ !”

... ..

एउटा पसलमा दुई ओटा मान्छेका टाउका देखेर किन्ने विचार गर्दै एउटा विदेशीले सोधेछ, “यो कसको टाउको हो ?”

पसले- “यो जङ्गबहादुरको टाउको हो ।”

विदेशी- “अनि यो चाहिँ नि ?”

पसले- “त्यो पनि जङ्गबहादुरकै हो, यो सानो छँदाको, त्यो चाहिँ ठुलो भएपछिको ।”

चित्रकथा

गाउँखाने कविता

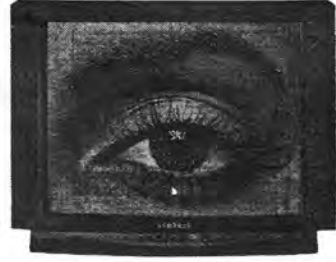
कतै पन्छी राम्रा, कतै छन् खरायो,
कतै बाघ भालु, अजिङ्गर जरायो ।
कतै मृग पाटे, कतै कस्तुरी छन्,
जनावर र पन्छी कति छन् कति छन् ।
बसेका परन्तु यी छैनन् ल वनमा,
कहाँ छन् बताऊ ? विचारेर मनमा ।

कथा छन् यसैमा, कविता यसैमा,
कुरा ज्ञान गुणका टनाटन यसैमा ।
न यो केही बोल्छ, न यो केही भन्छ,
सके बुझ्न किन्तु निकै ज्ञान दिन्छ ।
न ता यो गुरु हो, न पण्डित महात्मा,
बताऊ ल के हो ? छ तिम्रै त हातमा ।

घुमाउँछ पङ्खा, चुलो भट्टी जल्छ,
यता प्याट्ट पाय्यो उता झल्ल बल्छ ।
टिभी रेडियो वा ठुला यन्त्रसम्म,
चलाउँछ यसले छ शक्ति अचम्म ।
निकै गर्छ हानि चलाए नजानी,
छिट्टै नाम के हो ? बताऊ ल नानी ।

छ सस्तो परन्तु ससानो चिटिक्क,
जता प्याट्ट पाय्यो उतै फुट्छ पिक्क ।
कतै फुल राम्रा बिरुवा ससाना,
कुनैमा त फलफुल फलेका ससाना ।
बरन्डा कि बैठक सजिलो छ सार्न
नजानेर दुख नदेऊ भूपार्न ।

वर्तः २०१६, विडियाखाना, 'आपका' कविता, 'आपका' गायना

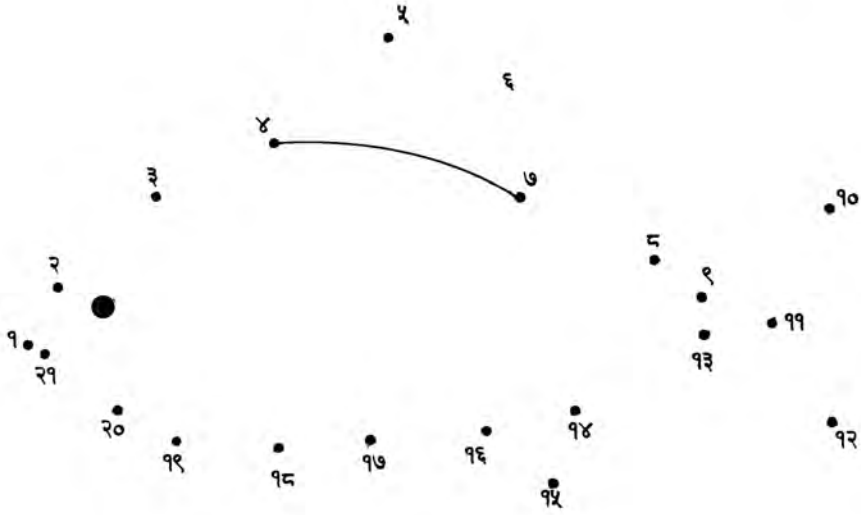
फरक छुट्याऊ

पिउ, परेवाको चर्चो, परेवाको पंजर, घरको ढोका,
बल्लोको रिबन, वंशुपुको कटीको खट्टा

चित्र बनाऊ

चित्र बनाएर रड पनि भर

यी शब्दले दिने अर्कै अर्थ

अजिङ्गर	- बसीबसी खाने, अधिक खाने	साँढे	- कसैलाई नटेने
कोइली	- मिठो गला भएको	कुकुर	- स्वामीभक्त
गधा	- मूर्ख मान्छे	गाई	- सोभो मानिस
गिद्ध	- मांसाहारी	गोरु	- अबुभक्त
बाँदर	- चकचके	मौरी	- परिश्रमी
सिंह	- बहादुर	सुँगुर	- फोहरी

थाहा पाइराखौँ

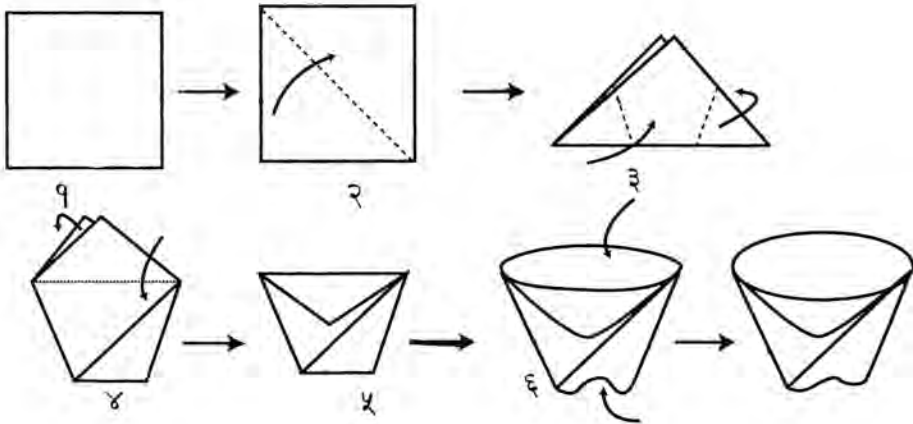
कसलाई के भन्ने ?

आमा	- आफूलाई जन्माउने व्यक्ति
काका/ सानाबा	- बाबुको भाइ
काकी/सानीआमा	- काकाकी पत्नी
बडाबा/ठुलोबा	- बाबुको दाजु
बडी आमा/ठुली आमा	- बाबुकी भाउजु
सानी आमा	- आमाकी बहिनी
सानाबा	- सानी आमाका पति
ठुली आमा	- आमाकी दिदी
ठुलाबा	- आमाका भिनाजु
भाउजू	- दाजुकी पत्नी
बुहारी	- भाइकी पत्नी, छोराकी पत्नी
ज्वाइँ	- छोरीका पति, बहिनीका पति
फुपू	- बुबाका दिदी बहिनी
फुपाजु	- फुपूका पति
भान्जाभान्जी	- दिदी बहिनीका छोराछोरी
भान्दाइ/भानिज भाइ	- फुपूका छोरा
नाति/नातिनी	- छोराछोरीका छोराछोरी
मामा	- आमाका दाजुभाइ
माइजू	- मामाकी पत्नी
हजुरबा/हजुरआमा	- बाबुआमाका बाबुआमा
सासू ससुरा	- पतिपत्नीका आमाबाबु
नन्द	- पतिकी बहिनी
नन्देभाइ	- नन्दका पति

गजब छ बा !

तलको आकृतिलाई हेरी कागजका कप बनाऊ ।

गणितको रमाइलो खेल

(क)

एकदेखि कुनै अङ्कसम्म जोड्न प्यो भने एउटा छिटो तरिका छ । जस्तै : १ देखि १० सम्म जोड्दा सबभन्दा पहिले १० लाई त्यसपछिको अङ्क ११ ले गुणन गर । आएको अङ्कलाई २ ले भाग गर्ने । जस्तै : $१० \times ११ = ११०$ । अब ११० लाई २ ले भाग गर । भाग गर्दा ५५ आउँछ । हो, १ देखि १० सम्म जोड्दा ५५ आउँछ ।

त्यसैगरी १ देखि २० सम्म जोड्दा २० लाई त्यसपछिको अङ्क २१ ले गुणन गर र आएको सङ्ख्यालाई २ ले भाग गर । १ देखि २० सम्म जोड्दा कति हुन्छ भन्ने निस्कन्छ । १ देखि ५० सम्म जोड्नुपर्दा $५० \times ५१ \div २$ गर । यसैगरी अरू पनि जोड्न सकिन्छ । छैन त रमाइलो ।

(ख)

कुनै अङ्कलाई कतिले गुन्दा एकैएक, अथवा पाँचैपाँच वा आठैआठ आउन सक्छ । यो पनि गणितका अङ्कको रमाइलो संयोजन हो । यसैसँग सम्बन्धित अङ्कहरू १५, २२, ०७ र ७३ हुन् । १५२२०७ लाई ७३ ले गुणन गर्दा ७ ओटा १ आउँछन् । त्यसै गरी पाँचै पाँच निकाल्दा पहिले ७३ लाई ५ ले गुणन गर्नुपर्छ र त्यसको गुणन फललाई १५२२०७ ले गुणन गर । त्यसो त १५२२०७ लाई ७३ ले गुनेर चाहिएको एकल सङ्ख्याले गुन्दा पनि उत्तर आउने त त्यही हो तर त्योभन्दा पनि पहिले ७३ लाई चाहिएको एकल सङ्ख्याले गुणन गर्दा रमाइलो हुन्छ कि !

$$\begin{array}{r}
 \text{आफै गरेर हेरौं} \\
 १५२२०७ \\
 \times ७३ \\
 \hline
 १११११११ \\
 १५२२०७ \times २ \\
 \times ७३ \\
 \hline
 २२२२२२२ \\
 १५२२०७ \times ७ \\
 \times ७३ \\
 \hline
 ७७७७७७७
 \end{array}$$

१५२२०७ लाई ७३ ले गुनेर चाहेको एकल सङ्ख्याले गुन्दा पनि १५२२०७ गुणा ७३ गुणा ५ अथवा १५२२०७ लाई चाहेको एकल सङ्ख्याले गुणी ७३ ले गुणन पहिले गर्दा पनि हुन्छ, अर्थात् १५२२०७ गुणा ८ गुणा ७३ तर पहिलो तरिका रमाइलो कि दोस्रो तरिका रमाइलो आफैँ जाँच ।

पत्याउनै गारो

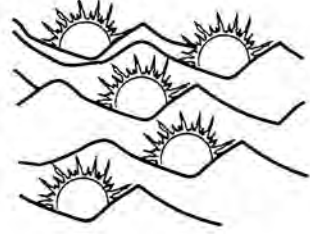

बाँदर भोजन उत्सव

थाइल्यान्डमा प्रत्येक वर्ष एक दिन बाँदर भोजन उत्सव मनाउने चलन छ। त्यस दिन मानिसहरू बाँदर भएको ठाउँमा जान्छन्। फलफुल, मिठाई दिने गर्छन्। बाँदरले लुछाचुँडी गरेर ती खानेकुरा खाएको हेरेर उनीहरू आनन्द लिने गर्छन्।

पाँच ओटा सूर्य

चीनको मिङ्गनाइट चु भन्ने स्थानबाट एकसाथ पाँच ओटा सूर्य देख्न सकिन्छ। बिहानको समयमा त्यहाँ कुहिरो लाग्छ। कुहिरोकै कारणले दृष्टिभ्रम भएर यस्तो देखिएको वैज्ञानिकहरू बताउँछन्।

राक्षस रुख

मिश्रको जङ्गलमा यस्तो रुख पनि पाइन्छ, जसले राति राति डरलाग्दो आवाज निकाल्छ। हावा चलेपछि पातबाट त्यस्तो आवाज निस्कन्छ। रातको शान्त वातावरणमा यो आवाज चर्को सुनिन्छ। स्थानीय बासिन्दाहरू त्यस्ता रुखलाई राक्षस रुख भन्छन्।

छ बर्से बालक विश्व विद्यालयमा

जस्टिन च्यापमान नामका छ वर्षीय अमेरिकी बालक वि.सं. २०५६ मा रोचेस्टर विश्व विद्यालयमा भर्ना भएका थिए। दुई वर्षदेखि पढ्न थालेका जस्टिन असाधारण प्रतिभाशाली भएका बालक हुन्।

पत्ता लगाउ

तल नेपालका चौध अञ्चलको नाम दिइएको छ । तिमी तिनलाई खोजेर घेरा लगाउ :

मे	क	ना	ल	ग	ध	न	ज	न	गि	रि	म्बि
र	ची	र	पु	ण्ड	हा	ती	क	न	बा	ग	नी
ल	त	नि	पा	की	ली	को	र	भा	क	म	धौ
मे	ट	ख	सी	र	स	पा	र	त	र्णा	पु	ला
री	न	र	ज	ण	ग	य	म	ती	ली	ती	र
म	क	ना	रा	य	णी	स	को	स	ज	ना	बा
हा	पु	का	प्ती	मा	धौ	ग	ची	ग	लु	बा	म
का	र	खा	ना	था	र	र	ध	रा	भे	री	ग
ली	म	ध	नी	र	पु	मा	म	से	क	से	की
री	ला	म्बि	रा	ना	न	था	बा	ग	म	ती	मे
ता	लु	ग	र	ज	ग	र्णा	से	बा	लु	स	को
ती	म्बि	सी	मा	था	की	ली	म	मे	ग	ची	ज
धौ	ला	गि	रि	का	ण्ड	क	हा	ली	को	सी	ना

आफूलाई जाँचौ :

२० मिनेटमा सक्ने - अति प्रतिभाशाली

३५ मिनेटमा सक्ने - प्रतिभाशाली

४५ मिनेटमा सक्ने - सामान्य

४५ मिनेटभन्दा बढी लगाउने - कमजोर

शब्द पहेली

१		२		३		४
५			६		७	
		८				
९					१०	११
		१२		१३		
१४				१५		

ठाडो :

१. ज्ञानको भण्डार
२. पानीको मूलको ठूलो रूप
३. जननी
४. प्रशंसा वा बयान
६. घाउमा लगाइने औषधी
९. गहिरो सम्बन्ध/आपसी सम्बन्ध
११. चलाख/टाठो बाठो
१२. दानवस्तु
१३. लेख्ने वस्तु

तेस्रो :

१. खेती गर्ने व्यक्ति
८. लेख्न प्रयोग गरिने साधन
९. औपचारिक हितैषी साथी, मित्र
१४. अङ्ग्रेजी पात्रोको दिन
३. बासस्थान
७. आमाको दाजु वा भाइ
१०. मध्य भाग
१५. आदर

१५. कक	१४. कक	१३. कक	१२. कक	११. कक	१०. कक	९. कक	८. कक	७. कक	६. कक	५. कक	४. कक	३. कक	२. कक	१. कक
१५. कक	१४. कक	१३. कक	१२. कक	११. कक	१०. कक	९. कक	८. कक	७. कक	६. कक	५. कक	४. कक	३. कक	२. कक	१. कक

हँस्यौली

एउटा अल्छी मानिस गणेश भगवान् कहाँ गएछ र प्रार्थना गर्न थालेछ, “भगवान् म तिमीलाई लड्डु चढाउँछु, मलाई एउटा मोटरबाइक देऊ प्रभु।”

धेरैपल्ट मागिसकेपछि गणेशलाई रिस उठेछ र भने छन्, “मूर्ख, तँलाई दिने मोटरबाइक भए म मुसो चढेर हिँड्थे?”

... ..

एउटा खन्चुवा मानिस भोज खाएर केही पर रूखका फेदमा बसेर पेट मिचदै रहेछ। यो देखेर एउटा बटुवाले भनेछ, “दाइलाई पेट दुखे जस्तो छ, आँला हालेर उल्टी गर्नुहोस् न, सन्चो हुन्छ।”

खन्चुवा मानिसले भनेछन्, “आँला अट्ने ठाउँ भए त एक कोसो केरा नै खाइहाल्थेँ नि !”

... ..

मालिक : लालु तँले हिजो बगैँचामा किन पानी हालिनस् हँ ?

लालु : कसरी हाल्ने हजुर, हिजो त पानी परेको थियो।

मालिक : छाता ओढेरै भए पनि पानी हाल्नु पर्दैनथ्यो ?

सधैं पढिरहने प्रेमीलाई देखेर प्रेमिकाले भन्छिन्, “प्रिय म किताब भएको भए सधैं तिम्रो अगाडि हुन्थे हगि।”

पढ्दापढ्दै दुःख दिएको देखेर उसले पनि व्यङ्ग्य गर्दै भनेछ, “हो त, तिमी क्यालेन्डर भएको भए महिनापिच्छे पल्टाउन पाउथेँ।”

... ..

बुढा हजुरबुबालाई छोराले डोकामा हालेर भिरमा लगेर फाल्न लागेछ। यो देखेर नातिले तुरुन्तै भनेछ, “बुबा डोकोचाहिँ नफाल्नुस् है।”

बाबु- “किन ?”

छोरा- “पछि मैले पनि तपाईंलाई फाल्नुपर्छ नि।”

... ..

राजु : कसैले केही नगर्दा पनि सजाय गर्नु ठिक हो त सर ?

शिक्षक : ठिक होइन राजु।

राजु : उसो भए मैले आज गृहकार्य गरेको छैन सर।

चित्रकथा

केही घरेलु उपचार

१. कब्जियत हुने व्यक्तिले लगातार तिते करेला खानाले निको हुन्छ ।
२. कुनै पनि हतियारले काटेको ठाउँमा लगातार रगत बगेको छ भने त्यसमा चिनी हालिदिए रगत बग्न बन्द हुन्छ ।
३. दिसामा रगतमासी परेमा अनारका फुल वा बोक्रा पिँधेर भोल बनाएर खाएमा निको हुन्छ ।
४. यदि कसैको ओठ फुटेको छ भने सुत्ने बेलामा नौनी घिउ दलेर सुतेमा निको हुन्छ ।
५. कुनै बेला तपाईंलाई अरिङ्गालले टोकेमा प्रशस्त दही खानुहोस्, च्याउन छोड्छ र छिट्टै निको हुन्छ ।
६. कपालमा जुम्रा परेका छन् भने आरुका कलिला पात टिपेर त्यसको रस निकालेर कपालमा दल्लाले जुम्रा मर्छन् ।
७. स्वर मधुरो बनाउने हो भने बोभो खानुपर्छ ।
८. नाथ्री फुटेर रगत बगिरहेको छ भने पातीको पातको लुडो बनाएर नाकको प्वालमा बुजो लगाएमा रगत बग्न छोड्छ ।

उमेर पत्ता लगाउने रमाइलो खेल

तिम्रो साथीको उमेर कति होला ?

तिम्रो उमेर तिमीले होइन म बताइदिन्छु ।

पहिले तिम्रो उमेर जति छ त्यलाई ३ गुणन गर ।

गुणन गरेर आएको सङ्ख्यामा ६ जोड ।

६ जोडेर आएको सङ्ख्यालाई १० ले गुणन गर ।

१० ले गुणन गरेर आएको गुणन फललाई ३ ले भाग गर ।

ल भन त कसरी तिनले भाग गर्दा भागफल कति आयो ? १००, ११०, १२०, १३०, १४० वा १५०

भागफल १०० आयो भने ८ वर्षका छौ ।

भागफल १२० आयो भने १० वर्षका छौ ।

भागफल १३० आयो भने १३ वर्षका छौ ।

भागफल १४० आयो भने १२ वर्षका छौ ।

भागफल १५० आयो भने १३ वर्षका छौ ।

एउटा उदाहरण हेरौं । मानौं, तिमी ९ वर्षका छौ । ९ लाई ३ ले गुणन गर्दा २७ भयो । २७ मा ६ जोडदा ३३ हुन्छ, ३३ लाई १० ले गुणन गर्दा ३३० भयो । ३३० लाई ३ ले भाग गर्दा ११० आयो ।

यसरी भाग गरेर आएको सङ्ख्यामा २० घटाउ र बाँकी रहेको सङ्ख्यालाई १० ले भाग गर । अथवा अङ्कको पछाडि रहेको ० निकाल बस, तिम्रो उमेर आयो ।

यसै गरी तिमी पनि तिम्रो साथीको उमेर पत्ता लगाउन सक्छौ ।

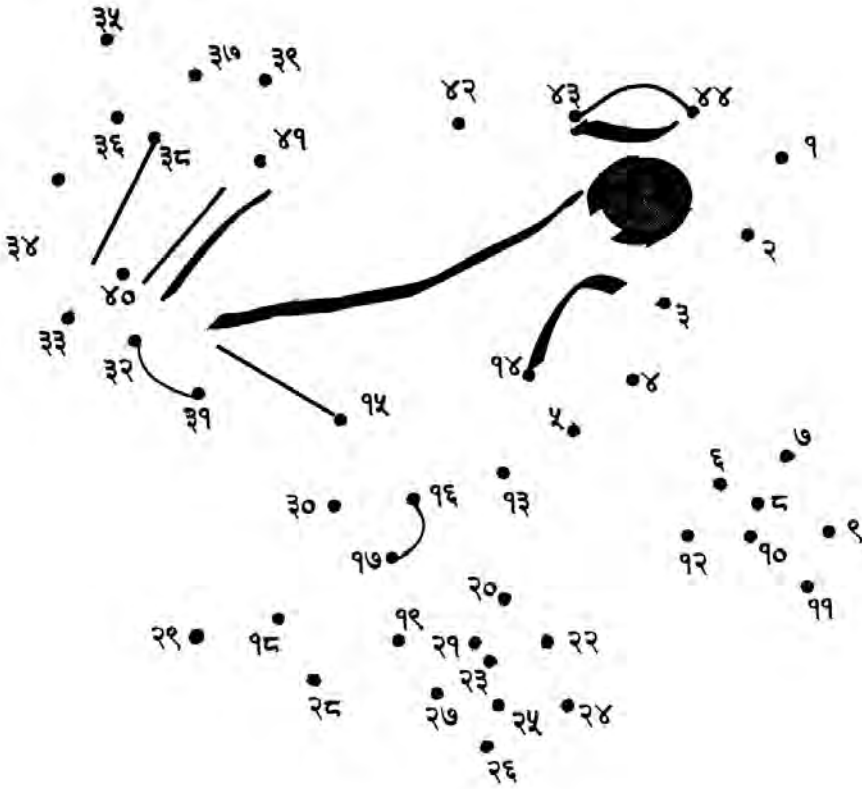
तिमीले गरे भैं साथीको उमेरलाई ३ ले गुणन गर्न भन त्यसपछि आएका गुणन फलमा ६ जोड्ने भन । त्यसलाई १० ले गुणन गर्न लगाऊ । अनि तिनले भाग गर्न लगाऊ र सोध : भागफल कति आयो ? साथीले बताएको भागफलमा २० घटाउ र १० ले भाग गर साथीको उमेर ठ्याक्कै । कि कसो हो ?

फरक छुट्याऊ

चित्र बनाऊ

चित्र बनाएर रड पति भर ।

थाहा पाइराखौँ

कसलाई के भन्ने ?

देवर	- पतिको भाइ
देवरानी	- देवरकी पत्नी
आमाजू	- पतिकी दिदी
आमाजू दाजु	- आमाजूका पति
सालो	- पत्तिको भाइ
साली बहिनी	- सालाकी पत्नी
साली	- पत्नीकी बहिनी
साढुभाइ	- सालीका पति
जेठान	- पत्नीको दाजु
जेठानी दिदी	- जेठानकी पत्नी,
जेठानी	- जेठाजुकी पत्नी
भतिजो/भतिजी	- दाजुभाइका छोराछोरी, साढुभाइ साढुभाइका छोराछोरी
भदाहा/भदै	- पति वा पत्नीका दाजुभाइका छोराछोरी
जेठी सासु	- पत्नीकी दिदी
साढुदाइ	- पत्नीका भिनाजु
मावली दाजु/ भाइ	- मामाका छोराहरू
मावली दिदी/बहिनी	- मामाका छोरीहरू
मामा ससुरा	- पतिपत्नीका माइजु
माइजू सासू	- पतिपत्नीका माइजू
काका ससुरा	- पतिपत्निका काका
काकी सासू	- पतिपत्नीका काकी
सोल्टी	- पति वा पत्नीका दाजुभाइ, सोल्टनीका पति
मित	- कुनै दुई व्यक्तिका बिचमा विशेष औपचारिक विधिअनुसार पारस्परिक बन्धुभाव गाँसिएको हितैषी मित्र
मितिनी	- मितकी पत्नी

गजब छ बा !

विश्वको लामो पर्खाल

विश्वको सबैभन्दा लामो पर्खाल चीनमा छ । यो सात हजार तिन सय किलोमिटर लामो छ । यो मानिसले बनाएको सबैभन्दा ठुलो निर्माण कार्य पनि हो । त्यस बेलाका शासकहरूले सत्रुबाट बच्चन यो पर्खाल बनाएका थिए । पर्खाल निर्माणको योजनाबद्ध काम भने आजभन्दा २२२१ वर्ष अगाडि भयो । यो पर्खाल पुरा गर्न १७ वर्ष लाग्यो । पछि बेलाबेलामा यसको मर्मत पनि गरिन्छ । यो पर्खाल ४.६ देखि ९.१ मिटरसम्म चौडा छ । पर्खालको सालाखाला उचाइ ६.६ मिटर रहेको छ । मानिसले पृथ्वीमा बनाएका कुनै पनि निर्माणमध्ये अन्तरिक्षबाट देखिने यही पर्खाल मात्र हो ।

पत्ता लगाऊ

तल दिइएका नदीहरू पत्ता लगाऊ ।

मेची, कोसी, नारायणी, बागमती, गण्डकी, राप्ती, भेरी, कर्णाली, सेती, महाकाली, चेपे

भे	को	प्ती	सी	ची	ना	बा	ग	ण्ड	ग	पे	चे	र्णा	ना
ची	री	का	णी	को	ग	ग	बा	ग	ण्ड	री	ना	ली	रा
बा	सी	ली	ती	प्ती	ण्ड	से	ग	की	की	ची	य	भे	य
ग	ती	को	ना	री	को	को	म	रा	क	प्ती	रा	मे	णी
म	से	मे	रा	मे	ची	भे	ली	का	रा	मे	ग	री	म
मे	का	को	य	प्ती	क	ती	ती	र्णा	ली	प्ती	ण्ड	ची	ली
ली	री	णी	मे	सी	ना	र्णा	को	ना	म	हा	का	ली	का
ना	रा	म	णी	बा	ली	क	क	रा	हा	का	म	ती	हा
य	को	हा	रा	ग	म	णी	को	य	ली	हा	ना	ली	प्ती
मे	का	य	का	म	हा	ची	र्णा	क	र्णा	ली	रा	णी	ली
ली	णी	हा	सी	ती	का	री	य	णी	बा	ग	य	णी	णी
णी	म	ची	भे	म	ची	रा	सी	री	म	ती	ती	मे	की
से	सी	रा	ची	बा	ना	रा	य	क	ती	री	से	रा	सी
को	बा	ती	म	ग	से	ती	हा	म	का	ली	मे	चे	प्ती

गाउँखाने कथा

अँधेरीमा हराउँछु उजेलीमा आउँछु,
जता जान्छु मेरा उनी उतैतिर धाउँछु ।

आकासको फल पतालमा भ्रम्यो,
भ्रमार्नासाथै बिलाई मय्यो ।

अक्षर छ किताब होइन,
गोली छ इनार होइन,
संसार डुल्छ खुट्टा छैन ।

रातो थैलीभरि पैसैपैसा ।

लम्कन्ने बाखाको भ्रमकने कान,
लौलौ बुढा बल गरी तान ।

लहरे किला एउटा बार,
लेकको भाडीबाट भेडाबाखा भार ।

लामो लहराको मिठो फल ।

वारिदेखि पारिसम्म लस्कने दाँत,
शिरमाथि नाच्ने त्यसको जात ।

सधैंभरि मासु खाने,
जति खायो दुब्लाउँदै जाने ।

सयौं छुन् दाँत गजब छ जात,
स्याइँस्याइँ गर्दै खान्छ काठ ।

सानी नानी बुढुक गर्छिन्,
भातका सिताले पेट भर्छिन् ।

सिङ्गो एउटा रुखमाथि तिन ओटा पात,
सधैंभरि बस्ने गर्छ शिवजीको साथ ।

उत्तर: २०२१, १०/१०/२०२१, १०/१०/२०२१, १०/१०/२०२१, १०/१०/२०२१, १०/१०/२०२१, १०/१०/२०२१, १०/१०/२०२१, १०/१०/२०२१, १०/१०/२०२१

शब्द पहेली

१	२			१३	३	४
१४			५		१५	
		६		७		
	१६			१७		
८		१८	९			१०
१९	११				१२	१३
२०						

ठाडो :

१. नरम, नम्र
२. गोलाकारका बिचमा खाली भाग भएको रोटी
३. पानी जमेको खाडल
४. रमाइलो जात्रा/रमाइलो भएको ठाउँ
५. दुधबाट बनेको वस्तु
६. फुलको बोट रोप्ने भाडा
७. शुभ साइत
८. घर अगाडिको खाली समथर बनाइएको भाग
९. अधिकार वा आफ्नो भाग
१०. पहाडको अन्तिम चुच्चो भाग
११. सय हजारको गन्ती
१२. अनुहार
१३. घरको छानामा प्रयोग गर्ने लामो घाँस

तेस्रो

१. सौगात, उपहार
३. बिजुली एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा लैजाने साधन
६. ३६ इञ्चको नाप
१२. वृक्ष
१३. पूर्वी तराईको एक बासिन्दा
१४. बिरुवा बढाउन प्रयोग गरिने वस्तु
१५. विवाहको प्रबन्ध मिलाउने व्यक्ति
१६. पिठोको पत्रभिन्न मासु वा तरकारी राखेर बाफबाट पकाइएको खाने चिज
१७. गरौं वस्तु घचेड्न प्रयोग गरिने काठ वा फलामको वस्तु
१८. सिरहा जिल्लाको एक मुख्य बजार
१९. घाँटी
२०. बनावटी वा झुटो अभिनय
२१. असुल वा उठाउनु

१९. गाला	१९. गाला	२०. नखरी	२०. नखरी	२१. उपर	२१. उपर
१९. सल	१९. सल	१५. लमी	१५. लमी	१६. मस	१६. मस
१. कोसली	१. कोसली	२. तार	२. तार	३. गल	३. गल
तेस्रो	तेस्रो				
१९. लख	१९. लख	१२. कष	१२. कष	१३. खर	१३. खर
३. गाला	३. गाला	७. लामा	७. लामा	८. शाना	८. शाना
१. कोसल	१. कोसल	२. सेल	२. सेल	३. ताल	३. ताल
उत्तर : ठाँडी	उत्तर : ठाँडी				

हँस्यौली

छोरा- बुबा, हजुर आँखा बन्द
गरेर सही गर्न सक्नुहुन्छ ?

बुबा- सही त आँखा चिम्ल गरे
पनि सजिलै गर्न सक्छु ।

छोरा- लौ लौ हेरुँ मेरो रिपोर्ट
कार्डमा आँखा नहेरी सही गर्नुस् त ।

... ..

आमा- होइन तिमीहरू कसलाई
खोज्न आएका ?

केटाहरू- आमा हामी चन्दा उठाउन
आएका हौ ।

आमा- चन्दा उठाउन रे । चन्दा
त छ बजे नै उठेर क्याम्पस गई ।

... ..

भय्याडबाट ठुलो आवाजमा केही
खसेको सुनेर आमाले फिस्टेलाई
सोध्नुभएछ, “ए फिस्टे ! त्यहाँ के
खस्यो ?”

फिस्टे- “मेरो स्वीटर आमा ।”

आमा- “स्वीटर खस्दा पनि त्यत्रो
आवाज आउँछ त ?”

फिस्टे- “स्वीटरभित्र म पनि थिए
नि त ।”

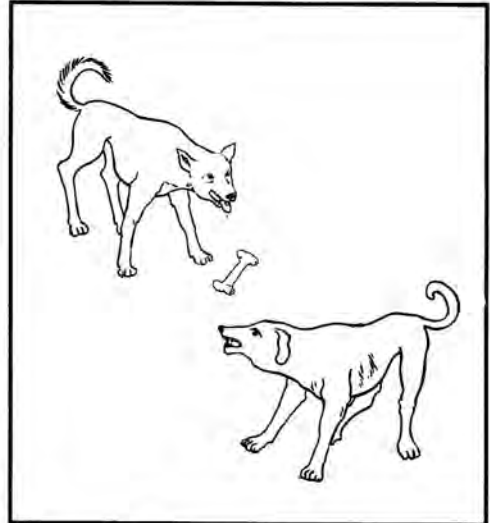
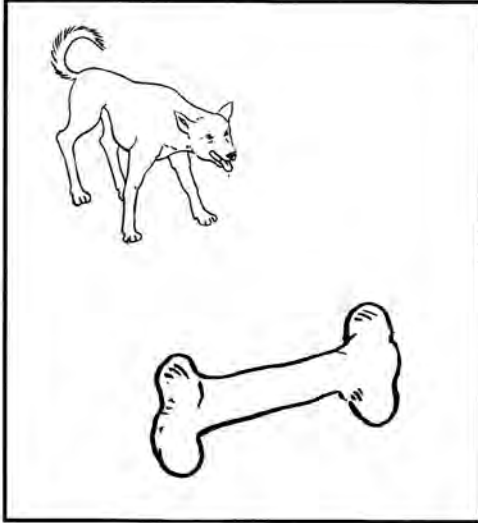
... ..

वीरबलले धेरै सुती खाएको देखेर
अकबरले सुतीबारीमा चढेँ गरेको
गधालाई देखाएर भनेछन्, “हेर त
वीरबल, गधाले पनि सुती खाँदैन तर
तिमी खान्छौ ।”

वीरबलले चलाखीपूर्ण ढङ्गले भनेछन्
“हो महाराज, गधाहरूले कहिल्यै सुती
खाँदैनन् ।”

... ..

चित्रकथा

पत्ता लगाऊ

तलका राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्य जन्तु आरक्षहरूको नाम पत्ता लगाऊ :

शे फोक्सुन्डो, लामटाङ, मकालु वरुण, सगरमाथा, शाही चितवन, शाही बर्दिया, खप्तड, रारा

शा	ही	ख	रा	प्त	ड	फो	क्सु	ला	म	टा	ड
ही	ला	ला	टा	म	का	चि	ला	स	का	म	न्डो
ब	रा	म	लु	व	त	टा	ग	मा	लु	मा	शा
दिं	ड	ब	रा	शा	ड	ला	था	र	ब	र	ही
या	रु	ही	ब	ही	शा	टा	म	न	रु	ग	चि
ण	शा	चि	ब	दिं	ड	ही	रा	ला	ण	त	स
त	व	न	या	दिं	या	शे	म	ण	व	मा	शा
ख	प्त	ड	स	शा	फो	फो	न	ड	र	था	ही
ड	रा	ख	ही	ग	शे	क्सु	टा	रु	मा	स	चि
प्त	ख	प्त	क्सु	र	म	न्डो	रा	ब	ग	था	त
रा	ड	न्डो	था	मा	ब	का	लु	रा	ड	रा	व
स	ग	र	मा	था	रु	ण	ब	लु	म	का	न

आफ्लाई जाँचौँ :

२० मिनेटमा सक्ने - अति प्रतिभाशाली

३० मिनेटमा सक्ने - प्रतिभाशाली

४५ मिनेटमा सक्ने - सामान्य

४५ मिनेटभन्दा बढी लगाउने - कमजोर

गाउँखाने कथा

अगाडि शङ्ख, पछाडि पङ्ख ।

उभिन्डो ठेकीमा लतलते दही ।

अरूले देख्ने घामले नदेख्ने ।

एकखुट्टे धामी, लुगलुगी कामी ।

आउँछ जान्छ पखँदैँन,
कहिल्यै पनि फकँदैँन
कसैसँग थकँदैँन ।

सुरिलो बोटमा तिन ओटा पात,
घुम्छ सधैं जोगीका साथ ।

आकाशमा आगो, पातालमा पानी,
हातले समाती मुखले तानी
म्वाइँ खान जाँदा चिच्याउने बानी ।

फल भन्थ्यो भुइँभरि
रुख छैन वरिपरि ।

आमाभन्दा छोरी कुप्री ।

छ्यो मुसुरो, उम्यो धतुरो,
फुल्यो केराउ, पाक्यो केरा ।

उत्तर: कर्केर, अँध्यारो, समय, तमाखु खाएको, निउरो, सिँगान, जर्को,
। । १२५५, अक्षिमा, अक्षिमा

शब्द पहेली

१			२
३		४	
	५		
६		७	

ठाडो :

१. ३९९ भन्दा १ ले घटीको सङ्ख्या

२. $१२४३ + ३०८$

५. ४×३

तेर्सो :

१. ३८८ भन्दा १ ले बढीको सङ्ख्या

३. ९×१०

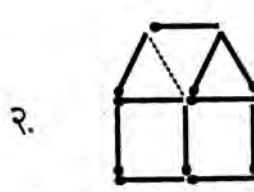
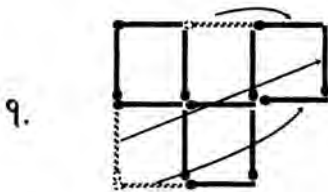
४. $१० + ५ + १०$

५. $५ \times ५ + १००$

६. ४×८

७. $२२ - १$

उत्तर: पेज नं. ३८ को

३. २० ओटा

शब्द पहेली (गणित)

१	२		३
		४	
	५		
६			

ठाडो :

१. तिन ओटा कोण
२. त्रिभुजको एउटा रेखा
३. चार ओटा भुजाले घेरिएर बनेको चित्र
४. एउटा सोभो रेखा

तेस्रो :

१. तिन ओटा भुजाले घेरिएर बनेको चित्रको नाम
५. भिन्नको तल्लो अङ्क
६. बाङ्गो टिङ्गो रेखा

STUDENT शब्दको अर्थ

STUDENT भन्ने शब्द त हामी सबैले सुनेका छौं । यसका सात ओटा अक्षरहरूको अर्थ भने यस प्रकार छ :

S – Sensitive	- संवेदनशील
T – Thoughtful	- चिन्तनशील
U – Understanding	- समझदार
D – Desirous	- इच्छाशक्ति भएको
E – Effectful	- प्रभावशाली
N – Normal	- साधारण
T – Talent	- तीक्ष्ण बुद्धि

हँस्यौली

चालक : मन्त्रीज्यू, अब मोटर अगाडि जान सक्दैन ।

मन्त्री : किन ?

चालक : पेट्रोल सिद्धिएछ ।

मन्त्री : त्यसो भए ठिकै छ, फिर्ता जाऊँ ।

“साहुजी २०५८ सालको क्यालेन्डर छ ?”

“छ नानी, कुन चाहिँ क्यालेन्डर दिऊँ ?”

जुन क्यालेन्डरमा धेरै छुट्टी छ त्यही दिनुहोस् ।” बालकले जवाफ दियो ।

....

....

पुलिस : साहेब हिजो जेलमा कैदीहरूले रामलीला देखाए ।

“भोलि बिहानै स्कुल जानु छ । चार बजे नै मलाई उठाइदेऊ है किस्नबहादुर ।”

जेलर : राम्रै भयो, तर तिमी किन आत्तिएको ?

“हुन्छ हजुर, मसँग घडी छैन चार बजेपछि मलाई भनिदिनुस् म उठाइदिइहाल्छु ।”

पुलिस : जेलर साहेब, जुन कैदी हनुमान् बनेको थियो ऊ सञ्जीवनी बुटी लिन गएको थियो अझै आइपुगेन ।

....

....

३. बाबु र छोरा
४. गाली भएकै ठाउँ

कलकत्ता १९८०, १९८१, १९८२, १९८३

गणितको रमाइलो खेल

सबैभन्दा पहिले १४२८५७ जोड । आएको उत्तरमा फेरि १४२८५७ जोड । फेरि जति उत्तर आउँछ नि । हो, त्यसमा पनि त्यत्ति नै अर्थात् १४२८५७ जोड । पख पख, नआत्तिऊ है । अब आएको उत्तरमा पनि फेरि १४२८५७ जोड । थाक्यौ ? थाकन पाइँदैन, फेरि जोड्नुपर्छ । कति जोड्ने रे ? हो, आएको उत्तरमा १४२८५७ फेरि जोड्नुपर्छ ।

अब, अहिलेसम्मका सबै उत्तर हेर १४२८५७ मा ५ पटकसम्म सोही अङ्क जोड्दा पनि उत्तरमा आएका सङ्ख्यामा तिमीले १४२८५७ अङ्क नै यताउता भएको पाउने छौं । राम्ररी हेर त, त्यहाँ १,, ४, २, ८, ५, ७ बाहेक ०, ३, ६, ९ जस्ता अङ्क फेला प्यो त ?

तर १४२८५७ मा सातौं पटक उक्त अङ्क जोड्दा भने छ ओटा ९ अर्थात् ९९९९९९ आउँछ । कस्तो अनौठो संयोजन हगि ?

(पहिले आफूले गरेर हेर । परीक्षणका लागि पछि मात्र यो तालिका हेर ।)

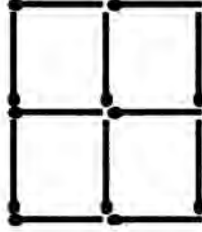
$$\begin{array}{r}
 १४२८५७ \\
 + १४२८५७ \\
 \hline
 २८५७१४ \\
 + १४२८५७ \\
 \hline
 ४२८५७१ \\
 + १४२८५७ \\
 \hline
 ५७१४२८ \\
 + १४२८५७ \\
 \hline
 ७१४२८५ \\
 + १४२८५७ \\
 \hline
 ८५७१४२ \\
 + १४२८५७ \\
 \hline
 ९९९९९९
 \end{array}$$

दिमाग खियाऊ

१. एक रूखमा बसको चराले दोस्रो रूखमा बसेका चरालाई भनेछन्, “तिमीहरू ५ ओटा हामी कहाँ आयौ भने हामी बराबर हुने छौं ।” त्यसपछि दोस्रो रूखमा बसेका चराहरूले भनेछन्, “तिमीहरू ५ ओटा यता आयौ भने हामी तिमीहरूको भन्दा दोब्बर हुने छौं ।” अब भन ती दुवै रूखमा कति कति चराहरू थिए होलान् ?
२. १० जना मानिस प्रत्येक परस्परमा एक पटकका दरले हात मिलाउँदा जम्मा कति पटक हात मिलाउँछन् होला ?
३. एक शिक्षकले उसको अभिभावकलाई देखाउँदै एक विद्यार्थीलाई सोधेछन्, “उहाँ तिम्रो को हो ?” विद्यार्थीले जवाफ दियो, “उहाँ मेरो बुबा हुनुहुन्छ तर म उहाँको छोरा होइन ।” अब भन्नुहोस् विद्यार्थी र अभिभावकबिच के सम्बन्ध थियो होला ?
४. ४ मा ४ जोड्दा कति बेला ९ हुन्छ ? उत्तर: पेज नं. ३६ मा हेर्नुहोस् ।

दिमाग खियाऊ

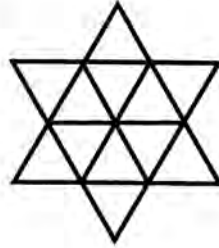
१. यहाँ दिइएका चार ओटा वर्गाकार कोठाहरूबाट कुनै तिन ओटा सलाईका काँटीको ठाउँ परिवर्तन गरी तिन ओटा मात्र वर्गाकार बनाऊ ।

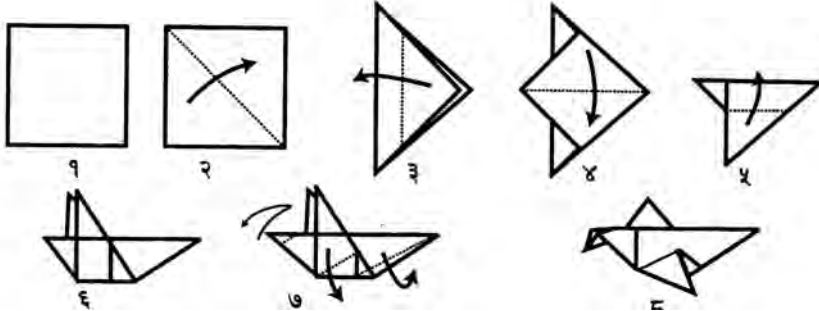
२. यहाँ दिइएको सलाईका काँटीको घरबाट एउटा मात्र काँटीको ठाउँ परिवर्तन गरेर घरका रूपमा परिवर्तन ल्याऊ ।

३. यहाँ दिइएको आकृतिमा जम्मा कति ओटा त्रिभुजहरू छन्, पत्ता लगाऊ ।

४. तलको आकृतिलाई हेरी कागजका आकृति बनाऊ :

प्रश्न नं. १, २ र ३ को लागि पेज नं. ३४ हेर्नुहोस् ।

